

ANNUKKA

Hevosia tiellä

Ne ovat täällä taas: pitkät, valoisaat illat, jolloin on suloista kopsutella rapaisia kyläteitä, kiipeillä polkuja, nauttia keväästä lempihumman satulassa... Jollei vastaan tule viritettyjä mönkijöitä tai selän takaa pyyhällä motocrossareita.

Onneksi jokainen meistä ratsastajista voi jakaa lähipiirissään ystävälliseen sävyyn valistusta hevosen käyttäytymisestä. Keino on tuloksekas, sillä etenkin nuorissa mopopojissa löytyy kunnon tyyppejä, jotka osaavat ottaa ratsukon huomioon lyhyenkin briifauksen jälkeen. Tehoa lisää, jos seura tai koulu ottaa ohjelmaansa tempauksen, jonka aiheena on hevonen liikenteessä.

Mutta valitettavasti liikennekuri on toisinaan keho hevosihmisten omassa joukossa. Kun ravivalmentaja hiittää hevosiaan julkisella tiellä ei ole ihme, että autoilijat ja tienvarren asukkaat sadattelevat. Kenties vieläkin suuremman imagovahingon aiheuttavat ratsastajat, jotta laukkaavat surutta liikenteessä tai liikkuvat alueella, jolla omistaja on kieltänyt ratsastuksen.

Ratsastuskoulut, jotka ovat maksaneet vuokrat metsänomistajalle polkujen ja teiden käytöstä, joutuvat ikävään välikäteen, kun ulkopuoliset liikkuvat reiteillä ratsain mitään sääntöjä tai sopimuksia noudattamatta. Liian moni tietää, miltä tuntuu ohjata terapiaratsastusryhmää maastopolulla, kun takaa ryntää ohi pari piittaamatonta ratsukkoa yksityistallilta, ja leppoisa luontoretki muuttuu hetkessä osallistujille ahdistavaksi extreme-kokemukseksi.

Tuskin ratsastuksen maineen mädättäjät ovat minkään seuran jäseniä tai ratsastuskoulun oppilaita, mutta vastuuseen joutuvat aina lajin seurat ja opettajat. Väärintekijät eivät taida edes pysähtyä kuuntelemaan palautetta. On surullista, että hevosharrastajien keskinäistä solidaarisuutta ei riitä toisten turvallisen harrastamisen tukemiseen, jos oma hetken hupi on vaakalaudalla.

ANNUKKA

PS. Juttuvinkkejä, kysymyksiä ja muuta postia voi lähettää joko toimikseen tai sähköpostilla annukka.jarvi@luukku.com

Elämäni hevonen

Leo Lempeä matkalla helppoon A:han

Clydesdaleori Hillside Lord Lion (s.1999), säkä 183 cm ja painoa tonni, ojentaa ystävällisesti päätään, jotta ratsuttaja Mervi Visuri yltää viimeistelemään sen kuvausta varten.

- Nyt varmaan ymmärrät, miksi clydesdale on Elämäni Hevonen, Mervi hymyilee.

Leo tuli Suomeen muutama vuosi sitten ja toimi omistajansa Katin kahden alle kymmenvuotiaan lapsen maastoratsuna. Kun Mervin ja Leon tiet kohtasivat, Kati päätti Leon saavan näyttää kyntensä myös kouluradoilla. Tähtäin on siellä mihin ori yltää.

- Tiedän yhden suurten rotujen edustajan kisaavan helppoa A:ta Englannissa, kertoo Mervi. Skandinaviasta ei sen tason kollegoja toistaiseksi löydy, joten aluetasolla helppoa B:tä kisaavat Leo ja Mervi murtavat startatessaan ennakkoluulojen muuria. Ratsukko onkin kutsuttu Ruotsiin esiintymään suurten rotujen näyttelyssä.

- Clydesdale ja shiret ovat rajattoman kilttejä, osin ystävällisen ja sosiaalisen luonteensa ansiosta mutta myös siksi, että niitä käsitellään varsoina huolellisesti, Mervi ylistää.

- Ne ovat järkkymättömän rauhallisia, ja niiden suosio kasvaa, koska ihmiset ovat huomanneet ne maastossa pelottomiksi. Niillä voi myös ajaa. Koska kyseessä ovat vanhat haarniskoituja sotilaita kantaneet sotahevosrodut, ne jaksavat kuljettaa selässään raskaampainkin miestä.

Parasta Leossa ja sen rotukumppaneissa on kuitenkin luonne.

- Ne ovat kaikkien kavereita, vakuuttaa Mervi.

Ja se tuli testattua. Umpivieraan ratsastajan kavuttua portaita satulaan Leo pisteli mallikelpoista avoa ravissa kevyesti ja ihmettelemättä – hieno kokemus!

Jaakko Tuomikosken tallilla Limingassa tarjotaan lännenratsastusopetusta. Lajin opetus Suomessa on vielä kovin hajanaista, mutta parannusta asiaan on tulossa. Kuva: Kati Valjus.

NEENA KUUKASJÄRVI

Pätevästi myös

lännenmalliin

Harrastajamääränsä valtavasti kasvattanut lännenratsastus on yksi niistä lajeista, joiden opetuksen standardisointia saadaan vielä odottaa. Epävirallisesti on harrastajamääräksi laskettu tuhatkunta ratsastajaa, joista 300 myös kilpailee. Laji on voimakkaassa kasvussa, ja viimeisten vuosien aikana on kilpailijoiden määrä kasvanut ja taso noussut merkittävästi.

Harrastajamäärän kasvaessa kasvaa myös opetuksen kysyntä: tämän tietää SRL:n lännenratsastusjaoston puheenjohtaja Rainer Salo.

- Jatkuvasti tulee kyselyitä siitä, missä olisi lähin laji tarjoava ratsastuskoulu. Voi vaikuttaa alkuinnostukseen latistavasti kun joutuu toteamaan, että se voi olla kysyjästä 500 kilometrin päässä.

- SRL:n hyväksymiä ratsastuskouluja, joissa yksi tai useampi opettaja tai ohjaaja opettaa lännenratsastusta, on koko maassa yhden käden sormilla laskettava määrä.

Tähän vaivaan on lännenratsastusjaos laatinut niin opetuksen kuin valmennuksenkin kattavan ratkaisuehdotuksen:

- Jaoston ratkaisumalli on tarjota jo päteville ja ammatissaan toimiville opettajille ja ohjaajille mahdollisuus täydentää osaamistaan perehdyttämällä heidät lajiin niin teoriassa kuin käytännössäkin. Tulevaisuudessa opettajaksi tai ohjaajaksi opiskelevat voisivat sisällyttää lännenratsastuksen lajiosion opintoihinsa, Salo kertoo.

- Nyt teoriaopetusmateriaali on koossa, ja hankkeesta on jo alustavasti neuvoteltu Ypäjän Hevosopiston kanssa. Tarkoituksena on, että oppilaitos tekee yhteistyötä sellaisen SRL:n hyväksymän lännenratsastusta tarjoavan rat-

sastuskoulun kanssa, jolla on käytettävissään riittävä määrä koulutettuja hevosia varusteineen sekä pätevä opettaja.

- Opettajien ja ohjaajien täydennyskoulutuksen voisi käynnistää jo lähitulevaisuudessa, mutta se voi päättyä näyttötutkintoon vasta opintouudistuksen myötä. Opetushallituksen ammattitutkintouudistus on näiltä osin ajankohtainen vasta 3 – 4 vuoden päästä.

Toinen opetustarjontaa linjaava toimenpide on valmennuskulttuurin yhtenäistäminen.

- Nykyään valmentaja ei ole millään tavalla suojattu nimike, joten kuka tahansa saa tituleerata itseään valmentajaksi. Pyrimme yhdistämään käytäntöjä sisällyttämällä lännenratsastuksen myös SRL:n valmentajakoulutukseen.

- Myös SRL:n hevosharrasteohjaajan ammattinimikkeellä valmistuvat voisivat jatkossa erikoistua lännenratsastukseen. Tämä olisi keino viedä lajintuntemusta ja osaamista suoraan ratsastuskouluille, Salo pohtii.

Tuomikosken Ratsutalli Limingassa on yksi SRL:n hyväksymistä ratsastuskouluista, joka tarjoaa myös lännenratsastuksen opetusta. Pitkän harrastustaustansa ansioista yrittäjä Jaakko Tuomikoski tuntee lajin luonteen:

- Lännenratsastuksen pariin hakeutujat useimmiten hankkivat kohtalaisen nopeassa tahdissa oman hevosensa, ja oman maun mu-

kaista valmennusta Suomesta tai ulkomailta. Ratsastuskoulukulttuuri ei lajissa ole erityisen vahva. Esimerkiksi yhtenäiset tiedot ja taidot tarjoava alkeisopetusjärjestelmä puuttuu kokonaan.

- Yrittäjän näkökulmasta ymmärrän asiakkaan ongelman: kun ei ole minkäänlaista luokitusjärjestelmää, ei aloittelija tai pitempään muita lajeja harrastanut voi tietää, milloin hänen samansa opetus on pätevää.

Lännenratsastus sivuaa myös muunlaista western-kulttuuria ja harrastamista, jotka eivät välttämättä liity hevosurheiluun. Palvelutarjonta on monitahoista, ja asiakkaan voi olla vaikea hahmottaa eroa vaikkapa elämyspalveluita myyvän ja ratsastuksenopetusta tarjoavan toimijan välillä.

Jaakko Tuomikoski painottaa, että lännenratsastuksessa on kyse ennen muuta liikunta- ja urheilumuodosta, jossa turvallisuus on aina ensiarvoisen tärkeää – erityisesti lasten ja nuorten kohdalla.

- Juniorien kohdalla kyse on myös kasvatustyöstä. Aikuisen vastuulle jää päättää, millaiseen paikkaan kokee turvalliseksi ja luontevaksi päästää lapsen harrastamaan. Juniorien kanssa tehdystä työstä kasvaa tulevaisuuden menestys myös kotimaisilla ja kansainvälisillä kilpailuilla. ♦

Haminan ja Suomen ratsastuksen historiaa

Muistoja on paljon: pahvikansioita ja mustavalkoisia valokuvia, ruusukkeita ja kellastuneita pöytäkirjoja, viirejä ja kuitteja, pölyttyneitä palkintopokaaleja ja Hörähdyslehden numeroita.

Haminan Ratsastajien pitkäaikainen rahastonhoitaja Helena Ollila ja seuratoiminta-aktiivit Lahja ja Sakari Kiri käyvät Kirien kesäkodin keittiössä läpi seuran arkistoa. Samalla tarkentuu kuva 75-vuotisjuhlaansa viettävän Haminan Ratsastajien taipaleesta ja miksei koko suomalaisen ratsastuksen vahvasta kehityskaudesta.

Upseerit, seniorit ja juniorit

Ensimmäisten vuosikymmenten seuratoiminnasta ei löydy dokumentteja. Varuskuntakaupungissa 1934 perustetussa HamR:ssa oli varmaankin mukana sekä ratsu-upseereja että muita herrasmiehiä ja muutama nainen. Ratsastusseuratoiminta Suomessa oli vielä varsinkengissä. Vaikka tallit pullistelivat työhevosia ja erittäin taitavia ratsastajia ja ratsukasvattajiaakin löytyi, ratsastus oli harvojen harrastus. Puoliverirsuja oli kovin vähän.

Pöytäkirjat 50-luvulta todistavat seuran järjestäneen armeijan hevosilla opetusta siviileille. Senioreille ja junioreille oli omat ryhmänsä. Suomipollella pääsi tunnille huokeammalla kuin puoliverisellä. Rouva Putus, neiti Aladin ja neiti Heiskanen olivat tukeneet toimintaa ylläpitämällä itse hankkimiaan ja kustantamiaan ratsuhevosia, jotka he luovuttivat seuran opetuskäyttöön. Seuraavalla vuosikymmenellä seura järjestikin jo pronssimerkkisuorituksia ja eläinlääkintäkapteeni I. Kovarin luentosarjan hevosen hoidosta, rakenteesta, yleisimmistä sairauksista ynnä muusta.

Alkuun kouluttajina toimi jokunen luutnantti. Myöhemmin tehtävää hoiti armeijan tallimestari Esko Hyppönen, jonka tunnille laita-kaupungin kentällä Sakari Kirikin osallistui 70-luvun alussa.

Puolustuslaitoksen luopuessa hevosista seura ratsasti ostamansa ja käyttöönsä saaneet he-

Suomen Ratsastajainliitto evästi estekisojen ratamestaria seuraavasti: "Ratona rakennettava siten, että hevonen voi luonnollisesti laukata radan läpi ja siten, että ratamestari uskaltaisi itsekkin osallistua kilpailuun."

voset 30.5.1974 Summan kartanon talliin. Oma koulu sai pitkäaikaisen opettajan Marja "Wille" Toivosesta.

Urheilua...

Lahja Kiri löytää palkintolautasen vuodelta 1949, jonka joukkue eversti Adolf Ehrnrooth/Coline, kersantti Eino Brisk/Jissa ja majuri A.Hankia/Jim ovat voittaneet Kouvolassa. Laji ja kisa jäävät arvoitukseksi. Kenraali Adolf Ehrnrooth sen sijaan muistetaan yhä esikuvallisena hevosmiehenä, jonka lahjoittamasta arvokkaasta pokaalista kilpaillaan vuosittain Turussa.

"Jäsenet osallistuivat 15 yleiseen ratsastuskilpailuun saavuttaen yli 20 palkintoa, joista mainittakoon Suomen Mestaruus maastoesteratsastuksessa ja viestieratsastuksessa", mainitaan toimintakertomuksessa 1953.

Helena Ollila osallistui estemestaruuksien järjestelyyn vuonna 1984. Urakka oli kova, sillä esteitäkään ei ollut, ja niitä rakennettiin talkoilla juniorien vanhempien kanssa Summan kentällä. Kisat järjestettiin armeijan harjoituskentällä meren rannalla. Kanttiinin voitto oli 6928 silloista markkaa.

Ylh. Haminan Ratsastajien edustajat voittivat sekä maastoesteratsastuksen että viestieratsastuksen SM-kisat vuonna 1953. Mitalit kuuluvat monien hienojen pokaalien ohella seuran arteisiin.

Varuskunnan päällikkö eversti V. Karanko on tuolloin antanut seuralle maneesin käyttöön. Kaunis rakennus on nykyisin juhlasalina, mutta sodan jälkeen sen rikkinäisistä ikkunoista tuisuksi lunta sisään. Varaton seura kunnosti sitä minkä kykeni. Omaa maneesia ei HamR:lla ole vielääkään. Siksi kisoja järjestetään seudun muissa maneesissa ja Summan kentällä.

Himmeä pöytäkirjamerkintä kertoo, että seuran jäsen kapteeni R.W. Stewen - nykyisin SRL:n kunniajäsen - edusti Suomea Aachenin kisoissa ja määrättiin syksyllä 1955 olympia- valmennusryhmään.

Kolmisenkymmentä vuotta myöhemmin Elina Paldán oli koonnut Rinaldolla neljä ponia SM-hopeaa ja yhden pronssin, ja valmistautui juniori-SM:iin. "Harjoitusmahdollisuudet ovat huonot", myöntää Elina Hörähdyksen haastattelussa. "Kotikenttä ei ole tarpeeksi hyvä, eikä tällä seudulla ole valmentajia." Se ei kuitenkaan estänyt häntä hyppäämästä Evtal-la SM-kultaa ja pronssia Cannon Ballilla vuonna 1984.

... ja seuraelämää

Perinteitäkin ehti muodostua. Pikkujoulut jäivät tosin vuonna 1953 väliin jäsenten matkojen vuoksi, mutta laskiaistanssiaiset ja elokuinen krapuilta Seurahuoneella, rekiretki ja illanvietto neiti Tamara Aladinin luona Särkelässä korvasivat menetyksen. Myöhemmin HamR järjesti Kartanotanssiaisia, joiden kohokohtana oli arvutella, kuka sai kunnian viedä Summan kartanon emännän Christina Bruunin illan ensimmäiseen valsiin. Vuonna 1983 juhlissa filmattiin televisiossakin esitetty elokuva Paronitar odottaa troikkaa.

Koska seura pyrki pitämään ratsastuksen jokaisen harrastuksena, tunti hinnat olivat edulliset. Varoja hevosten hankintaan, hyvään hoitoon ja rehuihin koottiin paitsi tukijoilta myös muilla keinoilla, joissa luovuus kukki. Karnevaaleissa oli teltoja niin puffetin paikkana, elokuvateatterina kuin kummitusluolanakin. Makkaraa paistettiin rakovalkealla, ja kilpailuhenkiset ottelivat pussijuoksussa ja hevosenkengänheitossa. Sakari Kiri tapalee rehukuitteja tutkies-

saan laulua, joka syntyi eräänä yönä, jona hän Kari Nopasen kanssa purki heinäkuormaa. Talloilla uusittiin kenttää ja rakennettiin esteitä. Kansallisista kisoista saatiin paljon kiitosta jopa esteässä Christopher Wegeliukselta.

Nuorisotyötä!

Kirien ja Helena Ollilan muisteluksissa vilisevät rekiretket, seniorien saunailat ja Hubertusratsastukset, joissa Sakari Kiri ratsasti kettuna ja muut metsästäivät ketunhantaa yrittäen pysyä satulassa villisti laukaten. Hauskaa on ollut!

- Nuorisotyö on ollut se tärkein, sanovat kaikki yksimielisesti. - Tunneille tulleista pikukutyöistä on kasvanut ratsastavia äitejä, jotka ovat pysyneet hevosten parissa koko ikänsä. Nyt heidän lapsensakin ratsastavat.

Omaa koulua seuralla ei enää ole. Monilla jäsenistä on omia hevosia eri talleilla tai kotona, joten seura on vastannut tämän hetken tarpeisiin muuntamalla yksityisratsastajien yhdyssiteeksi. ♦

HEVOSENJÄRKEÄ

Vikingin tähti loistaa

Hevosharrastajien joukossa on ihmisiä, jotka muistavat Kilpatallin harmaan matalajalkaisen tallimestarin, jonka Kyra Kyrklund toi Ruotsista kilpakaverinsa Ninna Swaabin kennelistä yli kaksi vuosikymmentä sitten. Västgötagårdens Viking oli silloin vielä harvinaisen rodun, länsigöötanmaanpystykorvan, mallikappale ja vaikutti uskomattoman paljon rodun leviämiseen Suomessa. Näitä koiria oli vähän ja jalostukseen sopivia uroksia vielä vähemmän. Suuri kasvattaja valitsi Vikingin isäksi kahdelle pentueelleen ja niihin syntyneistä nartuista tuli muutama aktiivisen kennelin kantanarttuja. Siitä se lähti, Viking-linja.

Viking esiintyi tarmokkaasti ja hurmaaavasti aina medialle, kun Kyraa kuvattiin ja haastateltiin. Voi rehellisesti sanoa, että Viking teki tälle rodulle kaiken sen PR:n mitä uusi rotu tarvitsi. Vieläkin jotkut toimittajat ja valokuvaajat muistelevat hymyillen arvovaltaista tallikoiraa, joka makoi-lee suoraan kameraan katsoen käytävällä niin, että Matadorin pitää tehdä pari sivuaskelta päästääkseen ulos kuvattavaksi.

Muistan kyllä omankin ensitapaamiseni Vikingin kanssa. Iloinen pystykorva häärsi jaloissa kun kävelimme tallinmäkeä ylös tai alas. Chinchilla taisi olla ensimmäisellä ratsutusjaksollaan Rusalla silloin. "Tämä on heeleeri", selitti Kyra, "se paimentaa lehmiä näykkimällä takajaloista."

Minulla oli silloin kaksi labradoria, mutta lapsuuteni iloiset ja reippaat pystykorvat tulivat mieleen tätä länsigöötanmaalaista seurattessani.

Kyran äidillä oli Swaabin kasvattama narttu Västgötagårdens Zita ja ihan totta on, että Kyra on kasvattanut yhden vuonna 1989 syntyneen jööttipentueen. Keväällä toinen labradorini oli uinut taivaanjoen toiselle puolelle, kun tapasimme Kyran kanssa Eläinlääkiksen klinikalla. Matadorille oli tehty vaikea suolistoleikkaus ja se oli toipumassa, kun itse vein kenttäkilpailija Cappuccinoa kuonoremmin alle jäävän rasvapatin poistoon. Puhuimme koirista ja Kyra ehdotti, että ottaisim pentueen pienimmän Lilli Picadillyn vanhalle Pappa-labulle kaveriksi. Päätettiin siellä kivellä pihalla, että heinäkuun lopussa haen Lillin kotiin. Toimitin kutunmaitoa pennuille ja emolle viilintekoon ja merkkasin allakkaan "Agronomamessujen jälkeen Lilli!" Marko Björs oli silloin oppisopimuksella Kilpatallilla ja hänkin oli haaveillut pienintä pentua omakseen. Sovittiin että hän saa Lilliltä pennun, jos Lillistä joskus tulee emokoiria.

Niin siinä kävi, että Matador toipui hämmästyttävän hienosti ja kun Kyra oli menossa Pariisiin kisaamaan, annoin hänelle kirjekuoren, Lilli tahtoi tarjota juhlaillallisen. Olin ottanut selvää, mitä oikeat jöötinpennut maksoivat. Olin saanut pennun alennuksella, kun se oli painanut vain 110 grammaa syntyessään. Kyllä tämä oli täydellinen koiranalku, ei mikään sekunda, kunnon hinta hienosta koirasta pitää maksaa. Matador varmistti syyn juhlaillaan.

Lilli kasvoi kauniiksi ja täysikokoiseksi kellanharmaaksi nartuksi, sai pennut komean harmaan Augustin kanssa ja niistä tummanaamaisiin sai vanhalla labulta perii nimen Pappa. Tämä Vikingin tyttärenpoika jatkoi ansiokkaasti isoisänsä PR-toitaita, sillä lupaus pidettiin ja Papan sukunimeksi tuli Björs. Vikingillä oli jööttijälkeläisiä, jotka jatkoivat sukua, mutta tyttärenpoika oli monelle Markon kanssa talleilla käyväälle ensimmäisen rodun edustaja ja sai aikaan monta päätöstä: Tuommoisen minäkin haluan.

Lillille hankittiin Ruotsista pienestä kennelistä oma sulhanen Cowboy, joka sitten poikineen sai muutaman pentueen verran lisätä Viking-linjaa. Äitikoira kakkonen Jännä hankittiin taas pieneltä kasvattajalta Ruotsista. Uman omia on 1991-2007 syntynyt 23, kaikki puhdasta Viking-linjaa. Tätä minikasvatusta edusti ensimmäinen Suomi-jöötti Cruftsin kuulussa kutsunäyttelyssä 2006 ja Merlin tervehdi show-matkallaan Snow Hill farmilla Kyran nykyjöötti Ludwigia. Ensimmäinen Suomi-jöötti, joka sai Amerikassa valiotittelin ja kutsun Long Beachin Eucanuba-showhun, oli Merlinin sisko Majja. Tänä vuonna Merlin lähti uudelleen Cruftsiin mukanaan pikkusisko Lulu, joka sai juniorivoittajana oman kutsunsa viime joulukuussa. Nyt ei käyty Snow Hill Farmilla, mutta Lululla on tilaus saada aikaan tänä vuonna Kyralle ikioma uusi Viking-linjalainen. Sulhasen etsikely on käynnissä ja toivotaan, että senkin rekisterissä muutaman polven takana esiintyy itse Viking.

Hienon koiran perimää tulee vaalia ihan yhtä tarkasti kuin hienojen hevosten. Vikingin tähti ei sammu.

uma.aaltonen@elisanet.fi